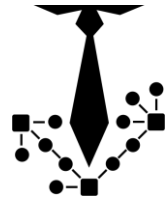

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра теорії та практики управління

Назва навчальної дисципліни

Спеціальність 054 Соціологія
Освітньо-професійна програма Врегулювання конфліктів та медіація

Курс	1
Семестр	2

Статус Обов'язкова дисципліна
Форма навчання Денна / заочна

ECTS	3
Годин	90

Семестровий контроль Залік
Індивідуальне завдання Домашня контрольна робота

Інформація про викладача

ПІБ	АКИМОВА Олена Андріївна доцент кафедри теорії та практики управління кандидат філософських наук
Профіль викладача	http://ktpu.kpi.ua/ua/faculty/akimova/
e-mail	o.akimova@kpi.ua

Розподіл годин та занять

Форма навчання	Аудиторні заняття					
	Лекції		Практичні		Лабораторні	
	заняття	години	заняття	години	заняття	години
Денна	9	18	9	18	0	0
Заочна	1	2	2	4	0	0

Анотація навчальної дисципліни

Основна мета навчальної дисципліни:

Вивчення дисципліни дозволить сформувати компетентності фахівця, необхідні для проведення емпіричних соціологічних досліджень. В результаті студент у майбутньому зможе використовувати набуті знання та уміння для проведення досліджень соціальних систем. Студент зможе оволодіти методологічними та процедурними основами проведення емпіричних досліджень, дізнається про основні методи збору, обробки та аналізу соціологічної інформації. Оскільки дисципліна «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень – 1» є першою з цілого циклу, її вивчення закладатиме науковий, а, точніше, методологічний фундамент проведення будь-якого емпіричного дослідження. В ході вивчення дисципліни студент поглибить та доповнить своє розуміння особливостей та труднощів, пов'язаних із вивченням саме соціальних об'єктів, дізнається про те, яким чином забезпечувати та контролювати якість отриманої соціологічної інформації, яких помилок варто уникати при проведенні дослідження, а яких – ні в якому разі не допускати. Саме тому набуті компетентності стануть в нагоді і при здійсненні власних наукових розвідок здобувача вищої освіти у майбутньому (як при написанні курсових робіт чи інших індивідуальних завдань, так і при проведенні наукових пошуків для підготовки публікацій).

Наприкінці вивчення дисципліни здобувачі отримають завдання, що матиме творчу компоненту і допоможе перевірити свої сили у застосуванні навичок системного мислення при розробці програми соціологічного дослідження.

Отримані практичні навички та засвоєні теоретичні знання під час вивчення навчальної

дисципліни можна використовувати в подальшому під час опанування навчальних дисциплін: «Методологія, методи та технології-2» та «Методологія, методи та технології-3».

Методи та форми навчання включатимуть не лише традиційні університетські лекції та практичні заняття, а також елементи роботи в командах, брейншторму та групових дискусій.

Щоб досягти якнайкращих успіхів у вивченні дисципліни варто буде відвідувати лекції та готуватися до практичних занять, які будуть логічно слідувати за ними. Будьте готові до того, що напередодні деяких практичних занять вам доведеться підготувати презентацію вдома, тож навички роботи у відповідних редакторах, а також вміння працювати з науковими текстами стануть у нагоді.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: соціології, політології, філософії, психології, медіації тощо.

Перелік тем

Тема 1. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового дослідження

Тема 2. Класифікація методів та методологічних підходів до проведення соціологічного дослідження

Тема 3. Якість соціологічної інформації як методологічна проблема

Тема 4. Методологічні засади розробки програми соціологічного дослідження

Методологія, методи та технології соціологічних досліджень - 1

Тема 5. Професійна етика соціолога як фактор його методологічної культури

Тема 6. Історія становлення методологічних підходів в емпіричних соціологічних дослідженнях

Теми практичних занять:

1. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового дослідження.

Питання для розгляду:

- Предмет і метод прикладної соціології.
- Прикладна соціологія як наукова і навчальна дисципліна: відмінності й особливості її реалізації в науковому і навчальному процесі.
- Функції прикладних соціологічних досліджень: інформаційна, управлінська, прогностична, просвітня, контрольна, пропагандистська.
- Сучасні тенденції розвитку прикладної соціології, її зв'язок з конструктивною соціологією, інноваційною соціологією, соціологією практики.

2. Рівні соціологічного знання. Методологія, метод, методика, технологія, техніка та процедура соціологічного дослідження.

Питання для розгляду:

- Структура соціологічного знання
- Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.
- Методологічне значення взаємозв'язку рівнів соціологічного знання.
- Специфіка методології та методів емпіричного дослідження.
- Поняття технологія, техніка та процедура соціологічного дослідження.
- Вплив методології та методів на вірогідність результатів дослідження та наукових висновків.

3. Поняття якості соціологічної інформації.

Питання для розгляду:

- Первинна та вторинна соціологічна інформація.
- Поняття надійності та валідності методів дослідження.
- Поняття обґрунтованості, об'єктивності, точності, повноти та істинності даних.
- Організаційно-процедурне забезпечення якості результатів дослідження.
- Методи валідизації у соціологічному дослідженні.
- Контроль за якістю соціологічної інформації на всіх етапах соціологічного дослідження.
- Особливості оцінки якості даних в якісному дослідженні.
- Метод тріангуляції. Основні види тріангуляції.

4. Класифікація методів збору соціологічної інформації. Кількісні методи дослідження

Питання для розгляду:

- Критерії класифікації методів соціологічних досліджень.
- Кількісні методи в соціології: їх переваги та обмеження.
- Соціологічні опитування та їх різновиди: поштові опитування, телефонні опитування, індивідуальні та групові опитування; експертні опитування; моніторингові опитування як різновид вивчення громадської думки; експрес-опитування. Контент-аналіз як кількісний метод соціологічного дослідження.

5. Пізнавальні можливості якісних методів

Методологія, методи та технології соціологічних досліджень - 1

Питання для розгляду:

1. Якісні методи в соціології та сфери їх застосування.
2. Метод фокус-груп.
3. Поглиблене (глибинне) інтерв'ю.
4. Соціологічний експеримент.
5. Метод спостереження та його особливості.
6. Тестові методики.
7. Пізнавальні можливості кожного з методів.

6. Теоретико-методологічна частина програми

Питання для розгляду:

- Формулювання і обґрунтування проблеми дослідження.
- Мета та задачі дослідження.
- Визначення об'єкту та предмету дослідження.
- Логічний аналіз основних понять.
- Теоретична інтерпретація.
- Висунення гіпотез.
- Емпірична інтерпретація понять.

7. Метод опитування та його види

Питання для розгляду:

- Поняття опитування в соціологічній літературі.
- Види опитувань. Етапи і процедури опитування.
- Методика і техніка проведення опитування.
- Основні переваги і недоліки методу опитування.
- Особливості організації і складності проведення масового опитування населення.
- Проблеми вірогідності інформації.
- Типові помилки і труднощі в проведенні опитування.
- Види інтерв'ю.
- Функціональна і загальна відмінність інтерв'ю від анкетного опитування.
- Переваги і недоліки методу.
- Етапи підготовки і проведення інтерв'ю.
- Підготовка і підбір інтерв'юерів.
- Інструктаж інтерв'юерів: його мета, складові та форми проведення.
- Якість, знання і уміння інтерв'юера.
- Методи мінімізації «ефекту інтерв'юера».
- Специфіка використання анкетування в соціологічних дослідженнях, його можливості і переваги.
- Необхідні умови організації й успішного проведення анкетування.

8. Особливості використання та побудови анкети

Питання для розгляду:

- Логічна і організаційна структура анкети.
- Класифікація питань анкети.
- Загальні та часткові питання.
- Застосування питань-фільтрів.
- Питання в формі таблиць.
- Контактні та буферні питання.
- Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна).

Методологія, методи та технології соціологічних досліджень - 1

- Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети.
- Демографічний блок анкети.
- Правило лійки.
- Вимоги, пропоновані до анкетних питань.
- Види і профілактика помилок, зв'язаних з порушенням логічної структури питання (ефект навіювання, невідповідність інформованості респондента, тенденційні питання, неадекватність позначення адресата).
- Проблеми, що виникають при проведенні опитування (проблема „тих, що не відповідали“, проблема нещирості респондентів, проблема «неякісності поля», етичні проблеми).
- Композиція і технічне оформлення анкети.
- Графічне оформлення.
- Пілотаж опитувальника.

9. Історія становлення прикладних соціологічних досліджень: західноєвропейські та американська школи емпіричної соціології.

Мета: розглянути основні течії емпіричної соціології в Західній Європі та США

Питання для розгляду:

- Західноєвропейські школи емпіричної соціології
- Французька емпірична соціологія
- Англійська емпірична соціологія
- Німецька емпірична соціологія
- Емпірична соціологія в США

Навчальні матеріали та ресурси

Основна:

Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>

Комплексні вимірювальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності [Є. Головаха, С. Дембіцький, Н. Паніна та ін.]; за наук. ред. Є. Головахи та С. Дембіцького. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. – 405 с.

Законодавство:

Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 48. – с. 650. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

Указ Президента 1999 «Про розвиток соціологічної науки в Україні» // Урядовий кур'єр офіційне видання від 11.05.2001— № 81

Додаткові джерела:

Інститут демографії і соціальних досліджень імені В. М. Птухи НАН України. URL:<http://www.idss.org.ua>
Соціальні виміри суспільства (збірники наукових праць). URL: <https://isoc.com.ua/ua/edition/socialni-vimiri-suspilstva/>

Програмні результати навчання¹

Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються студентам на першому занятті.

¹ Learning outcomes.

Методологія, методи та технології соціологічних досліджень - 1

№ з/п	Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання (контрольні заходи)	Термін виконання
1	Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.	- метод активізуючих запитань - метод проблемних ситуацій; - робота з навчальною літературою, текстом.	Презентація/ Публічний виступ	Протягом семестру
2	Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.	- частково-пошукові методи - метод мозкового штурму - метод активізуючих запитань	Тематичне завдання	Протягом семестру
3	Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.	- метод мозкового штурму - метод ретроспекції (пригадування)	Тематичне завдання	Протягом семестру
4	Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	- метод активізуючих запитань - метод мозкового штурму - метод ретроспекції (пригадування)	Домашня контрольна робота	Протягом семестру

Форми та технології навчання

Лекції та практичні заняття будуть основними формами організації навчального процесу. На практичних заняття студенти разом із викладачем будуть застосовувати методи кейс-стаді, навчальних дебатів, командної роботи.

Навчальні ресурси

Навчальні ресурси будуть надаватися викладачем згідно графіку опрацювання тем в межах дисципліни. Базова література розміщена на сайті <http://ktpu.kpi.ua/ua/navchalna-literatura/>

Індивідуальне завдання

Наприкінці вивчення дисципліни студентам необхідно буде виконати домашню контрольну роботу, яка полягатиме у здійсненні операціоналізації теоретичних понять. Перелік понять буде надано кожному студенту окремо. Роз'яснення та підготовка до виконання завдання буде здійснюватись на практичних заняттях.

Система оцінювання

Методологія, методи та технології соціологічних досліджень - 1

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Презентація чи публічний виступ / участь у обговореннях та доповнення на семінарах	50%	10	5	50
2.	Модульна контрольна робота	20%	20	1	20
4.	Домашня контрольна робота	30%	20	1	30
	Всього				100

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою ²

Рейтингові бали, RD	Оцінка за університетською шкалою
$95 \leq RD \leq 100$	Відмінно
$85 \leq RD \leq 94$	Дуже добре
$75 \leq RD \leq 84$	Добре
$65 \leq RD \leq 74$	Задовільно
$60 \leq RD \leq 64$	Достатньо
$RD < 60$	Незадовільно
Невиконання умов допуску	Не допущено

Можливість отримання оцінки «автоматом»: студент протягом семестру набирає рейтингові бали, сума яких наприкінці семестру може бути фінальним рейтинговим балом

Політика навчальної дисципліни

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Написання тез, статті, оформлення курсової роботи як наукової роботи для участі у конкурсі студентських наукових робіт	5-10 балів	-	-

² Оцінювання результатів навчання здійснюється за рейтинговою системою оцінювання відповідно до рекомендацій Методичної ради КПІ ім. Ігоря Сікорського, ухвалених протоколом №7 від 29.03.2018 року.

Методологія, методи та технології соціологічних досліджень - 1

Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни)	10 балів	-	-
Проведення власного ініціативного соціологічного дослідження	10 балів	-	-

Відвідування занять

Відвідування занять не є обов'язковим, фінальний рейтинговий бал студента формується виключно на основі оцінювання результатів навчання. Разом з тим, обговорення результатів виконання тематичних завдань, а також презентація / публічний виступ та участь у обговореннях та доповнення на семінарах оцінюватимуться протягом практичних занять. Лише домашня контрольна робота може бути оцінена на максимальний бал без очної участі студента.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Тематичне завдання та домашня контрольна робота, які подаються на перевірку з порушенням терміну виконання без поважної причини (підтвердженої документально), не оцінюються.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами ³.

Критерій		Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації ⁴		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання атестації	Поточний рейтинг ⁵	≥ 15 балів	≥ 40 балів

³ Рейтингові системи оцінювання результатів навчання: Рекомендації до розроблення і застосування. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 20 с.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

Методологія, методи та технології соціологічних досліджень - 1

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання

Засвоєння знань та умінь в ході вивчення дисципліни «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень-1» може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, окрім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою

В ході виконання індивідуальних завдань студентам може бути рекомендовано звернутися до англomовних джерел.